Республикалық білім және ғылым порталы
https://bilimger.kz
ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі тіркелген — Куәлік нөмірі:
KZ45VPY00102718
2018

БӨЛІМ: БИОЛОГИЯ

Иллюзияның адамға әсері

ЖАРИЯЛАНДЫ	СІЛТЕМЕ
13.03.2018	https://bilimger.kz/25526/

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Самархан Атамекен

Алдамшыкөріністер, иллюзия(лат. illusio — алдаймын, мазақтаймын, келекелеймін) —

1. түрлісебептергебайланыстыөміршындығыныңтеріс, жаңсаққабылдануы. Алдамшыкөріністеркөбінесетанымға жат, түсініпболмайтынбейнелертүріндекөрінеді.
2. Жалған, орындалмайтынүміт, арман. Алдамшыкөріністерденісауадамдарға да елестеуімүмкін. Дегенменбұлкөбіне психикажүйесіндесоқпалы не созылмалыдерті бар кісілергетәннәрсе. Алдамшыкөріністер, әсіресешаршау, әлсіреу, қорқыныш, үрейсекілдіпсихикалықәсерсалдарынаннемесеайналадағыларғасенімсіздікпенқарауданкөңілкүйініңбұзылуыкезіндежиірек бой көрсетеді. Мыс.,ормандакележатқансекемшілжолаушығабәзбірбұтатығылыптұрғанжолторушысекілдіболыпкөрінуімүмкін; жұқпалыаурыменауырып, қызуыкөтеріліпжатқанадамғақабырғадағыдақтарағаштардың, түрліаңдардыңсуретісекілдіболыпелестейді; басы ауырып, мәңгіріпотырғанмаскүнемгекөшедегі топ кісініңәңгімесіоныңөзатынаайтылыпжатқанбалағатсөздерсекілдіболыпестіледі. Алдамшыкөріністердіңкөзгеелестеп, құлаққаестілуменбіргедененітітіркендіріп, дәм, иіссезімiқызметінеәсерететіні де болады. Алдамшыкөріністержалғанелестен (галлюцинациядан) өзіндікшынайықабылдауобъектісіарқылыерекшеленеді. Психопатология (психикалықауытқу) құбылысыретіндегіАлдамшыкөріністерменқатар, жұрттыңбәрі де бақылайалатын “физикалықАлдамшыкөріністер” де болады.

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық құқықтар қорғалған.

Бұлнегізінен оптикалық құбылыстарға, яғникөрінісиллюзиясынабайланысты. Иллюзия жалғанқабылдауларжайлыжекелегенмысалдардыантикалықдәуіравторларын (Аристотель, Лукреций т.б.) да кездестіругеболады. Қайтаөрлеудәуірінде де, жаңакезеңде де “Иллюзия” оптикаменшұғылданужәнесалыстырмалықашықтық теорияларын жасауарқылы дәріптелді. КөрінісиллюзиясынабайланыстымынадайАлдамшыкөріністеркездеседі:

3. Оптикалық-геометриядағыАлдамшыкөріністер (екіөлшемді контурлық кескін фрагменттері арасындағыметрлік ара-қатынастардыңбұрмалануы);
4. Жарық контрасттары(қарама-қарсылық) феномені (сұр, жолақ, қара фонға қарағандаашық фонда күңгіртсияқтыкөрінеді).

Қимыл-қозғалыста да Алдамшыкөріністеркөпкездеседі. Олар:

1. автокинетикалыққозғалыс (толыққараңғыдабайқалатын, объективті түрдеқозғалмайтынжарықкөзініңретсізорынауыстыруы);
2. стробоскопиялыққозғалыс (қозғалмайтынекітітіркендіргіштібіріненсоңбірініле-шала көрсеткендеқозғалыстуғандайәсерболуы); # индукциялық қозғалыс (қоршағанфонғақарайқозғалмайтынобъектініңқозғалғандайболыпкөрінуі). Алдамшыкөріністердіңоптикалықжәнефизиологиялықсебептерінанықтауғакөптегензерттеулерарналған. Алдамшыкөріністерсырындұрыстүсінудіңтәжірибелікмәнізор. Мыс., Алдамшыкөріністертуғызу архитектура мен бейнелеуөнерінде, полиграфиядаәшекейлеулерде, театр сахналарынбезендіру де (психология жайлылықүшін) жиіқолданылады.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі
© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.